

PARADISE REVISITED

Gemeente van Christus,

Mag ik u vragen: kostte het u de afgelopen dagen moeite om bij de verhalen van verraad en verloochening uw eigen verhalen te leggen? Moest u lang nadenken waaraan wij lijden, wat onze pijn is, wat wij moeten loslaten? Ik denk het toch niet. Want ons bestaan kent zo ontzettend veel losse eindjes, rafelige kanten en diepe scheuren. Wij herkennen ons in Petrus, in Judas, in de vluchtende leerlingen. We herkennen ons in de woede van het volk, in het dilemma van Pilatus, in de verontwaardiging van de hogepriester. Wij herkennen onszelf zelfs in Jezus... Wij herkennen ons heel goed in de geschiedenis van het lijden.

Maar nu is het Pasen! Ja, we voelen ons vreemd opgelucht. Eindelijk weer licht in de kerk, bloemen, kaarsen, vrolijk orgelspel! *‘Christus is waarlijk opgestaan!’* Maar we voelen ons ook vreemd. Het is allemaal wat onwerkelijk. Want hier is de herkenning minder makkelijk. Hier worden we vooral geraakt in ons *verlangen* – we verlangen naar een nieuw begin, we verlangen zo hartstochtelijk naar nieuw licht, naar nieuw leven. Maar aanwijzen in ons leven kunnen we het niet zo gemakkelijk.

Johannes heeft dat gelukkig heel goed door. Ook de leerlingen, die er bovenop zaten konden het niet zo gemakkelijk aanwijzen. Johannes’ evangelie is niet een gemakkelijk eind-goed-al-goed. Nergens wordt zoveel heen en weer gerend in het evangelie als in deze laatste twee hoofdstukken. Eerst in paniek en verwarring – *‘ze hebben de Heer weggenomen!’* -, later in verwondering en uitzinnigheid – *‘wij hebben de Heer gezien!’*

Wij lezen dat Johannesevangelie al een poosje. Weet u het nog, dat we het met Kerst opensloegen bij hoofdstuk 1? Weet u nog dat we meteen onze oren spitsten - *‘In den beginne was het woord’?* Dat deed toch onmiskenbaar denken aan het begin van de bijbel, aan Genesis, aan het verhaal van de schepping. Weet

u nog dat we toen inderdaad ontdekten dat Johannes zijn evangelie wilde vertellen als een scheppingsverhaal? Johannes vertelt het verhaal van Jezus als *het verhaal van nieuwe schepping*. En vannacht ontdekken we waarom.

Johannes vertelt in het begin van zijn evangelie dat Jezus komt als het ‘Licht van de wereld’ – maar Hij komt in een duistere wereld. Een wereld van lammen en blinden, een wereld van geweld en verraad, een wereld waarin zelfs het godsvolk Israel haar roeping vergeet. Jezus’ licht schijnt op de oude aarde, maar het krijgt er geen vat op. Het blijft botsen en in de loop van het evangelie lijkt het alleen maar donkerder te worden. De verhalen worden grimmiger. Wie het goede wil lijkt nog sterker door het kwade belaagd te worden – dat kennen we!

En let er dan eens op hoe Johannes dat thema van de schepping blijft herhalen. We zagen het al in het verhaal van de blinde die genezen wordt als Jezus scheppend een handvol nieuwe aarde smeert op oude gesloten ogen. En we hebben het ook deze dagen gezien. Want het verhaal van Pasen bracht ons in een hof, *een tuin*, de Olijfgaard. Het herinnert ons aan het paradijs, de tuin die God gaf aan de mens – Adam en Eva. Daar mochten ze voluit mens zijn, daar mochten ze liefhebben, werken, leven tot lof van hun Schepper.

Maar de mens greep naar de macht. De mens zocht er niet naar God, maar naar zichzelf. En als God dan de mens zoekt – ‘*Adam, waar ben je?*’ – is het duidelijk: die twee kunnen elkaar niet meer onder ogen komen. De tuin wordt verboden gebied, de tuin wordt een droom, de tuin wordt de mythe van de zalige oertijd. Die tuin is er niet en heeft nooit bestaan. En zo wordt het ook een droom van een zalige toekomst als oorlogstuig tot tuingereedschap wordt, als de lam en de leeuw samen dartelen. Mooie dromen van vroeger en later – maar de realiteit is bitter. De wereld *is* geen paradijs, het leven is een ‘survival of the fittest’ – mensen dragen zwaarden en Uzi’s, speren en kanonnen.

En zo komen ze ook die tuin, het oude paradijs, binnen gemarcheerd: met zwaarden en speren, de bende van Judas. Dit is geen sprookjestuin, maar harde werkelijkheid. Ze hebben lantaarns en fakkels bij zich, want het is donker geworden in de tuin. Hoe wonderlijk dat deze bende met fakkels moet zoeken naar Jezus die het Licht der wereld is. Wonderlijk hoe ze vanuit de harde werkelijk nu zelf de Hof van Eden weer binnenrennen, gewapend tot de tanden.

Zocht God in Eden de mens – ‘Adam waar ben je’ –, hier zoeken mensen de Zoon van God. ‘Wie zoeken jullie?’ ‘Jezus uit Nazareth’, is het antwoord. ‘Ik ben het’, klinkt Jezus goddelijke antwoord. We horen de echo van Gods eigen stem: ‘*Ik ben*’, Jahweh. Hier stuiten mensen onverwacht en ongezoekt op God zelf – in de hof, in het paradijs. Het slaat hen letterlijk uit het veld.

‘*Paradise revisited*’ zou je kunnen zeggen: het paradijs opnieuw gevonden. Maar het maakt pijnlijk duidelijk wat er van die mens geworden is. Het toont de tragiek van de oude schepping ten volle. Johannes onderstreept dat ook nog op een andere manier. Een paar keer laat hij weten dat de dag van Jezus’ veroordeling en sterven ‘voorbereidingsdag’ is. Dat is: de dag voor sabbat, de dag voor het grote Pesachfeest. Dat is dus de *zesde dag*, de laatste dag van de schepping. De zesde dag is de dag waarop de mens werd geschapen. ‘*Zie, de mens*’, zei God op de zesde dag... horen we dat? Het echoot nog in onze oren, die schelle woorden van Pilatus als hij Jezus met een doornenkroon en een spotmantel om aan het volk toont: ‘*Zie de mens!*’ Het is de echo van de oude schepping!

Op de zesde dag van de oude schepping klinkt ‘*Zie, de mens!*’ Kijk toch wat er van hem geworden is. Kijk toch hoe deze mens – Jezus – die in alles God heeft gezocht, het middelpunt wordt van spot en hoon. Jezus als een levende spotprent van wat de mens ooit was. Een *spotmens*, een *onmens*, de ontluisterde mens. De oude schepping tot op het bot ontdaan en ontbloot van alles wat haar nog kan redden. ‘*Zie de mens!*’, zie wat van Hem geworden is.

Dat was gisteren. Deze spotmens gaat dood, sterft als een misdadiger. De oude schepping is ten dode opgeschreven. En dan staat het er bijna terloops – maar wie kan het nu nog ontgaan: ‘Dicht bij de plaats waar Jezus gekruisigd was lag een olijfgaard – *een tuin!* – en daar was een nieuw graf...’ Deze ontluisterde mens, gevlucht uit de tuin van Eden, verraden in de tuin van de Olijven, deze mens wordt begraven in een *tuin*... In een nieuw graf, het eerste graf in het paradijs. Daarbuiten zijn er genoeg, het sterft ervan – maar in het ontluisterde paradijs is nu een graf. Daar wordt een mens gezaaid als graan in de aarde.

En dan is het een nieuwe week, de eerste dag van een nieuwe week. De eerste dag van een nieuwe schepping. Dat graf is leeg, er is iets gebeurd. Natuurlijk is dat eerst niet te vatten, niet te begrijpen... in de oude schepping gebeuren zulke dingen niet. En wie rekent er op een nieuwe? Zelfs de leerlingen niet meer!

Is het dan vreemd dat Maria denkt dat ze de tuinman ziet? Nee, natuurlijk niet, want ze *ziet* de tuinman – de tuin-*mens*, de nieuwe Adam van het nieuwe paradijs. Jezus, de Opgestane, *is* de mens van de nieuwe tuin! *Paradise revisited* – een nieuwe ontmoeting in de tuin van God, een klein stukje nieuwe aarde.

O ja, het is nog pril. Zo pril als dit Pasen in de nacht. Morgen vragen we ons af: is het echt wel waar? Hebben we niet gedroomd? Klopt het wel? Jezus, de tuinman, zegt tegen Maria Magdalena: ‘Hou mij niet vast’... Laat mij los, je hebt me al los moeten laten in de dood. Het nieuwe is anders, het past niet zomaar in ons bestaan hier en nu. We moeten het zoeken, we moeten het geloven. We zullen er weer een jaar mee toe kunnen om na te denken over wat het betekent. Maar hier, in deze nacht, kijken we verwonderd toe hoe na een volle week van oude schepping er nieuwe schepping wordt geboren, op de eerste dag van de nieuwe week.

Halleluja!

Amen.

(c) Boele P. Ytsma / www.zoekendgeloven.nl / 2008